

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ในมาตราที่ 32 และ 34 ได้กำหนดให้มีสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในฐานะที่เป็นองค์กรระดับชาติรับผิดชอบงานการศึกษาด้านวิชาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาความซ้ำซ้อน ล้นเฟ้อและขาดการประสานในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน รวมถึงการขาดเอกภาพในด้าน นโยบายและเป้าหมายรวมของประเทศในการพัฒนาศักยภาพของกำลังคนภายใต้สภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของ ตลาดแรงงานในระดับประเทศและภูมิภาค ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลกระทบต่อ การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 : 5) โดยที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนา มาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษาทุกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ การส่งเสริมประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาของ รัฐและเอกชน การสนับสนุนทรัพยากร การติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการ อาชีวศึกษา โดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 8) ทั้งนี้การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของ เอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ให้มี ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก จัดให้มี ระบบการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล การใช้จ่ายงบประมาณ การ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษา แนวการจัดการศึกษา และคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยหน่วยงานภายในและหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 10-30)

จากบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบสูงสุดในด้านการจัดการศึกษาด้านอาชีวะภายในประเทศ โดยมุ่งไปสู่ ความมีคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ ซึ่งต้องมีการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงจาก สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมทั้งต้องมีการบริหารจัดการที่มุ่งไปในเรื่องของ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นสำคัญ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ดำเนินการนำร่องการบริหารสถานศึกษาในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษา โดยรวมกลุ่มสถานศึกษาในสังกัดทั้งหมดจำนวน 412 แห่ง แบ่งเป็น 28 กลุ่ม หรือ 28 สถาบัน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในการรองรับการมอบอำนาจและการกระจายอำนาจจากส่วนกลางที่มุ่งให้มีการกระจายอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางไปสู่หน่วยปฏิบัติในท้องถิ่น และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษาภายใต้เงื่อนไขที่เป็นจุดอ่อน จุดแข็ง ปัจจัยเอื้ออำนวย และข้อจำกัดของการพัฒนา โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก 6 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูประบบการอาชีวศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปฏิรูปการบริหารจัดการอาชีวศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูประบบการบริหารทรัพยากร
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 ปฏิรูประบบบุคลากรอาชีวศึกษาทุกระบบ
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ปฏิรูปการเรียนรู้
- และยุทธศาสตร์ที่ 6 เติมปัญญาให้สังคม

เฉพาะในยุทธศาสตร์ที่ 2 ได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ 3 กลยุทธ์ คือ 1) สร้างระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาที่เน้นหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม มีความคล่องตัว โปร่งใส มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารจัดการสถานศึกษาในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษาโดยมีคณะกรรมการร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและ 3) สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 : 55-64) ซึ่งในกรอบการดำเนินการจะเน้นการจัดการอาชีวศึกษาที่มีความเป็นเอกภาพ คล่องตัว สนองตอบความต้องการของชุมชน มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา มีหลายฝ่ายเข้ามาร่วมในการบริหารจัดการ กระจายอำนาจจากส่วนกลางในด้านงานวิชาการ งบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป พัฒนาระบบการตรวจติดตามและประเมินผล โดยเน้นการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า โดยอาศัยระบบงบประมาณใหม่ที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานมากำกับปรับปรุงกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง พัฒนาระบบฐานข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับสถานศึกษา สถาบัน สำนักงาน ส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และประการสำคัญคือ การแสวงหาความร่วมมือจากภาคเอกชนหรือหน่วยงานภาครัฐในการร่วมมือกันจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

สำหรับในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัตินั้นในปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่ได้อบรมกลุ่มกันในรูปสถาบันการอาชีวศึกษาจำนวน 28 สถาบันได้มี

การนำยุทธศาสตร์ระดับสำนักงานฯ มาเป็นข้อมูลหนึ่งในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อจัดทำแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถาบันการอาชีวศึกษา จากนั้นแต่ละสถานศึกษาสามารถนำไปจัดทำแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีที่สุดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถาบัน ทั้งนี้แต่ละสถานศึกษาต้องมีการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของแต่ละสถานศึกษา โดยการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management) เป็นศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการใน 4 กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน คือ 1) การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ (Strategic Analysis) 2) การกำหนดกลยุทธ์ (Strategic Formulation) 3) การปฏิบัติตามกลยุทธ์ (Strategic Implementation) และ 4) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) โดยกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Process) หมายถึง ขั้นตอนการบริหารเพื่อให้บรรลุตามพันธกิจ (Mission) หรือ ภารกิจขององค์กรที่มุ่งไปสู่วิสัยทัศน์ (Vision) โดยมีกระบวนการหลักๆ 3 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) 2) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Strategic Implementation) และ 3) การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ (Strategic Control and Evaluation) (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2544 : 1-4 ถึง 1-19) โดยมีการพิจารณาสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาว่าต้องทำอะไรที่จะบรรลุวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันกำหนดนั้นได้

เนื่องจากในการดำเนินการในรูปของสถาบันดังกล่าวยังอยู่ในช่วงการพิจารณา (ร่าง) พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ..... ของคณะรัฐมนตรี ดังนั้นการดำเนินการในรูปสถาบันดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายรองรับ และอาจจะมีรูปแบบของการบริหารที่แตกต่างออกไปจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันก็ได้ อย่างไรก็ตามแต่ละสถานศึกษาต่างก็มีแผนกลยุทธ์ของตนเองที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถาบันมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังคงขาดระบบการติดตามผลกลยุทธ์ที่ชัดเจนอยู่ โดยที่ได้มีการปฏิบัติ คือ การจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้จัดทำข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาและปัจจัยสนับสนุนที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาเรียกว่า มาตรฐานการอาชีวศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 12 มาตรฐาน จำแนกเป็นมาตรฐานด้านผู้จบการศึกษาและผู้เรียน 3 มาตรฐาน มาตรฐานด้านกระบวนการ 5 มาตรฐาน และมาตรฐานด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน (กรมอาชีวศึกษา, 2545 ข :1) ในแต่ละมาตรฐานมีตัวบ่งชี้เพื่อให้แต่ละสถานศึกษานำมาเป็นกลไกสำคัญในการช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยมาตรฐานการอาชีวศึกษานี้เป็นกรอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของแต่ละสถานศึกษา และในแต่ละปีได้มีการประเมินกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยใช้แนวทางของตัวบ่งชี้ที่กำหนดไว้ในมาตรฐานแต่ละด้านเป็นตัวประเมินและกำกับติดตามโดยคณะกรรมการภายในสถานศึกษาและสถาบัน ซึ่งเป็นการประเมินผลปีละ 1 ครั้ง (กรมอาชีวศึกษา, 2545 ก : 104)

การประเมินผลเชิงดุลยภาพ (Balanced Scorecard : BSC) ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ตั้งชื่อภาษาไทยขึ้นมาไม่ว่าจะเป็น การประเมินผลเชิงดุลยภาพ การวัดผลแบบสมดุล ลิขิตสมดุล ลิขิตดัชนี ดุลดัชนี การประเมินองค์กรแบบสมดุล หรือ สมดุลกระดานคะแนน ซึ่งยังไม่มีศัพท์บัญญัติที่ชัดเจนมาจากทางราชบัณฑิตยสถาน ในที่นี้จึงขอใช้คำว่า “การประเมินผลเชิงดุลยภาพ” สำหรับการวิจัยครั้งนี้ โดยที่การประเมินผลเชิงดุลยภาพจะให้ความสำคัญของสมดุลระหว่างการวัดผลงานด้านการเงินและด้านไม่ใช่การเงิน สมดุลระหว่างอดีต ได้แก่ ตัวชี้วัดด้านการเงินปัจจุบัน ได้แก่ ตัวชี้วัดที่แสดงผลงานของกระบวนการภายใน ตลอดจนความพึงพอใจของลูกค้า และอนาคต ได้แก่ ตัวชี้วัดที่แสดงการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนา หรือ นวัตกรรมใหม่ๆ ขององค์กร สมดุลระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอก ได้แก่ ลูกค้า ผู้ถือหุ้น เป็นต้น และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายใน ได้แก่ พนักงาน หรือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน เป็นต้น และสมดุลระหว่างทรัพย์สินที่จับต้องได้ ได้แก่ ด้านการเงิน ตัวอาคาร และทรัพย์สินที่จับต้องไม่ได้ ได้แก่ ทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นพบว่าสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาต่างๆ ที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการจัดทำและดำเนินการในเรื่องของการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ ในรูปวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปี ตลอดจนได้มีการติดตามประเมินผลต่างๆ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แต่ยังมีข้อควรพิจารณาตลอดจนข้อจำกัดดังนี้ คือ

1) การให้มีระบบการบริหารจัดการที่สามารถตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติงานได้ชัดเจน (Accountability) ตามลักษณะของสถานศึกษาในอนาคต (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2545 : 10-14) มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบได้และเน้นการมีส่วนร่วม (กรมอาชีวศึกษา, 2545 ข. : 6) โดยสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ (กรมอาชีวศึกษา, 2545 ก : 36) ตามแนวทางของการประกันคุณภาพ หากมีการใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพซึ่งเป็นเครื่องมือในการแปลงกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติแล้วนั้น จะสามารถทำให้ติดตามได้ว่าแผนงาน โครงการ และกิจกรรมมีความสอดคล้องตลอดจนสนับสนุนกับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้นั้นหรือไม่อย่างไร

2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอาชีพในภาคอุตสาหกรรมและบริการอย่างรวดเร็ว ซึ่งยังเป็นข้อจำกัดจากการวิเคราะห์สภาพการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546 : 52-53)

3) การจัดการประเมินผลงานที่เน้นสมรรถนะของการปฏิบัติราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร., 2547 : 91-93) ของบุคลากรจากผลงานเชิงประจักษ์ที่วัดได้โดยวิธีการใหม่และได้รับการยอมรับจากบุคลากรทุกฝ่ายทุกระดับ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าประกอบด้วยอะไรบ้างที่มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ต่อการนำมาใช้เพื่อติดตามผลการดำเนินการตามกลยุทธ์ เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในด้านการแข่งขัน และมีการประเมินผลงานที่เน้นสมรรถนะของบุคลากรได้อย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นผลการวิจัยที่ได้ในครั้งนี้คาดว่าจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนการนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาตามแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพให้กับผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร ครูอาจารย์ เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกระดับ ได้นำพาสถานศึกษาไปสู่วิสัยทัศน์ร่วมกัน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการบริหารการศึกษาต่อไป

ปัญหาการวิจัย

ปัญหาของการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาประกอบด้วยอะไรบ้าง
2. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีอะไรบ้างที่เหมาะสมและเป็นไปได้
3. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา หากนำไปใช้งานผลจะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ทำให้ทราบข้อมูลด้านต่างๆ ในเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. ได้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพในระดับสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางเพื่อการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ในระดับสถานศึกษาได้ตามกำหนดเวลา
2. ได้พัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพตามความเห็นของบุคลากรที่สังกัดสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้ได้รับทราบแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพจากสถานศึกษาในสถาบันเดียวกัน
3. ได้ศึกษาผลของรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพจากสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ซึ่งจะเป็นแนวทางของการนำไปใช้งานจริงกับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 และสถาบันการอาชีวศึกษาอื่นๆ ได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาที่เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงดุลยภาพในระดับสถานศึกษา ซึ่งมีเนื้อหาดังต่อไปนี้

- 1.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์
 - 1.1.1 กลยุทธ์
 - 1.1.2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์
 - 1.1.2.1 การวางแผนกลยุทธ์
 - 1.1.2.2 การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
 - 1.1.2.3 การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์
- 1.2 การประเมินผลเชิงดุลยภาพ
 - 1.2.1 ความหมายของการประเมินผลเชิงดุลยภาพ
 - 1.2.2 แนวคิดและหลักการการประเมินผลเชิงดุลยภาพ

1.3 ตัวชี้วัด

- 1.3.1 ความหมายของตัวชี้วัด
- 1.3.2 การแบ่งชนิดและประเภทตัวชี้วัด
- 1.3.3 การสร้างและพัฒนาตัวชี้วัด
- 1.3.4 ตัวชี้วัดผลการดำเนินการหลัก

1.4 ปัจจัยที่สนับสนุนการใช้งานการประเมินผลเชิงคุณภาพ

- 1.4.1 การติดต่อสื่อสาร
- 1.4.2 การจูงใจ
- 1.4.3 ระบบสารสนเทศ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้มีการดำเนินการใน 3 ขั้นตอนโดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างในแต่ละขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย ไม่มีการใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 โดยการนำผลการเก็บข้อมูลในขั้นตอนย่อย 3 ขั้นตอนมาพัฒนาเป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ฯ ดังนี้

2.2.1 ขั้นตอนที่ 1 จัดทำกรณีศึกษา ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ฯ ณ วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้างาน หัวหน้าแผนกวิชา และครูอาจารย์ รวม 30 คน

2.2.2 ขั้นตอนที่ 2 จัดทำแบบสอบถาม นำไปสอบถามยังกลุ่มตัวอย่างสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 จำนวน 12 สถานศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

2.2.2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้างาน หัวหน้าแผนกวิชา และครูอาจารย์ จากสถานศึกษา จำนวน 12 สถานศึกษา รวม 674 คน

2.2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สุตรยามาเน่ (Yamane) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ประเภทของสถานศึกษาเป็นชั้น (Strata) 4 ประเภท ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่างและวิทยาลัยการอาชีพ ได้สถานศึกษาเป็นหน่วยสุ่ม จำนวน 4 สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษา

ปัตตานี วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส และวิทยาลัยการอาชีพปัตตานี ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างด้วยความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ ได้ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้างาน หัวหน้าแผนกวิชา และครูอาจารย์ จาก 4 สถานศึกษาดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำ รวม 252 คน

2.2.3 ขั้นตอนย่อยที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อรับทราบความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารระดับสูงจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 10 คน ในความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ได้สร้างขึ้น

2.3 ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาผลรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์โดยใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพสำหรับสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยนำรูปแบบที่พัฒนาได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปนำเสนอให้กับกลุ่มตัวอย่างเดิมจากสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1 ทำการสอบถามความเห็นและสัมภาษณ์กลุ่มด้านผลของรูปแบบฯ ในกรณีหากมีการนำไปใช้งานจริงเพื่อจัดทำรูปแบบฯ ที่สมบูรณ์ต่อไป

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นตัวแปรที่ได้ทำการประมวลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

- 3.1 กลยุทธ์
- 3.2 กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์
- 3.3 การประเมินผลเชิงคุณภาพ
 - 3.3.1 มุมมองการประเมินผลเชิงคุณภาพ
 - 3.3.1.1 มุมมองด้านการเงินและทรัพยากร
 - 3.3.1.2 มุมมองด้านลูกค้า(ผู้เรียน)
 - 3.3.1.3 มุมมองด้านกระบวนการภายใน
 - 3.3.1.4 มุมมองด้านการเรียนรู้และเจริญเติบโต
 - 3.3.2 ตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก
 - 3.3.3 แผนที่ทางกลยุทธ์
- 3.4 ปัจจัยสนับสนุนการใช้งานการประเมินผลเชิงคุณภาพ
 - 3.4.1 การติดต่อสื่อสาร
 - 3.4.2 การจูงใจ
 - 3.4.3 ระบบสารสนเทศ

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการตั้งอยู่บนพื้นฐานข้อมูลของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลา พ.ศ.2547-2549

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **รูปแบบ** หมายถึง หลักการหรือแนวคิดที่แสดงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นระบบย่อย หรือ ระบบหลักเข้าด้วยกัน โดยแสดงให้เห็นเป็นภาพ หรือข้อความอย่างง่าย ๆ เกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการปฏิบัติเชิงแผนผัง เพื่อใช้อธิบายแนวทางในการปฏิบัติในเรื่องหนึ่ง ๆ
2. **การบริหารเชิงกลยุทธ์** หมายถึง กิจกรรมที่ประกอบไปด้วย การวางแผนกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ โดยให้ความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและความสำเร็จในระยะยาว
3. **การประเมินผลเชิงคุณภาพ** หมายถึง เครื่องมือในการแปลงวิสัยทัศน์ ภารกิจ ไปสู่กลยุทธ์ และการปฏิบัติ ตลอดจนควบคุม ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามกลยุทธ์ โดยแบ่งเป็น 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงินและทรัพยากร มุมมองด้านการเรียนรู้และเติบโต มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านลูกค้า (ผู้เรียน) ผลของการใช้การประเมินผลเชิงคุณภาพทำให้ทราบว่าองค์กรได้มีการดำเนินการกลยุทธ์ไปอย่างถูกต้องตามพันธกิจและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา
4. **สถานศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาของรัฐที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
5. **สถาบันการอาชีวศึกษา** หมายถึง การรวมกลุ่มสถานศึกษาที่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง มีจำนวนทั้งหมด 28 สถาบัน โดยอยู่ในภาคใต้ 5 สถาบัน ภาคเหนือ 5 สถาบัน ภาคกลาง 6 สถาบัน ภาคตะวันออก 3 สถาบัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 7 สถาบัน และกรุงเทพมหานคร 2 สถาบัน
6. **สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ 1** หมายถึง สถาบันการอาชีวศึกษาที่ประกอบด้วยสถานศึกษาซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส จำนวน 12 สถานศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส วิทยาลัยการอาชีพสุโหงโกลก วิทยาลัยเทคนิคยะลา วิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา วิทยาลัยการอาชีพเบตง วิทยาลัยการอาชีพรามัน วิทยาลัยสารพัดช่างยะลา วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี วิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก ปัตตานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี วิทยาลัยการอาชีพปัตตานี และวิทยาลัยการอาชีพสายบุรี
7. **ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา** หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง รักษาการ หรือ ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสถาบันการอาชีวศึกษา

8. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง รักษาการ หรือ ทำหน้าที่ผู้อำนวยการสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
9. ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา หรือ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่ง รักษาการ หรือ ทำหน้าที่ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือ รองผู้อำนวยการ ของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
10. ครูอาจารย์ หมายถึง ข้าราชการครู หรือ ครูอัตราจ้างรายเดือน หรือ ครูอัตราจ้างรายชั่วโมงที่ทำหน้าที่สอนของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
11. หัวหน้าคณะวิชา หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่หัวหน้าคณะวิชาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
12. หัวหน้างาน หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่หัวหน้างานของสถานศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
13. หัวหน้าแผนกวิชา หมายถึง ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่หัวหน้าแผนกวิชาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1
14. เจ้าหน้าที่ หมายถึง ครูอาจารย์หรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานสนับสนุนการดำเนินการในฝ่ายหรือคณะวิชา หรืองาน หรือแผนกวิชาของสถานศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคใต้ 1